

матеріалів регіональної науково-практичної конференції. Донецьк: КВЗН Донецький педагогічний коледж, 1, 313–318.

5. Лупаренко, С.Є., Попов, О.І., Потейко, П.І., Суханова, Л.А. (2010). Сутність, види та особливості здоров'язберігаючих технологій у дітей в умовах сучасного навколишнього середовища. Гігієна населених місць, 55, 382–386.

6. Митяева, А.М. (2008). Здоровьесберегающие педагогические технологии: учеб. пособие. М.: Академия.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Данилюк С. С.

Случінська А. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА НА МЕЖІ ХІХ-ХХ СТ.

Важко уявити, що 100-150 років тому майже не було жіночих професій, жінки не мали змоги займатися ні наукою, ні мистецтвом, не кажучи вже про політику чи бізнес. Ситуація докорінно змінилася лише на початку ХХ століття: разом із крахом імперії відбулися суттєві зміни в суспільстві, що дозволили жінкам вийти у публічну сферу життєдіяльності суспільства.

Саме з середини ХІХ століття жінок почали поступово допускати у вищі навчальні заклади Європи і США. Однією з найбільш ліберальних країн у цьому сенсі стала Швейцарія. В 1860-х роках вона однією з перших дозволила жінкам, зокрема й іноземкам, навчатися у своїх вишах.

Шлях жінок у мистецтво сповнений терну й насмішок. «Там, де є вовна, є й жінка, яка тче, хай навіть і для того, щоб скоротати час», - писав художник Оскар Шлеммер, який у 1920-х роках викладав у легендарній Вищій школі будівництва та художнього конструювання Баугауз [2]. Такі зауваження, спрямовані на знецінення художньої творчості жінок, доволі дивно чути з надр авангардного та просунутого Баугаузу, мовляв, що жінки, однозначно уступають у малюванні чоловікам.

Ще одна обставина, що унеможливила чесну конкуренцію для жінок – заборона малювати оголені тіла. До слова, ще у 1893 році студентки Королівської академії в Лондоні не допускалися на заняття малюнком з оголеної натури, а пізніше, якщо їх туди і запрошували, то модель повинна була бути частково «задрапірована».

Французька революція 1789-1793 рр. сприяла розкриттю художньої ініціативи низових містких та жінок з дрібних дворянських родин. Слава Жака-Луї Давіда спричинила потік учнів до його майстерні (за підрахунками, офіційно зараховано 430 осіб) [4]. Постійно зростала і кількість жінок-художниць, більшість займались портретами чи жанровими картинами. 1791 року в Салоні зафіксовано 19 жінок-художниць, 1802 року - вже сорок, 1810 року їх виставлялось сімдесят [5]. Аби врегулювати новоявлену тенденцію, жіноче мистецтво поєднали з виробництвом і обклали податком [6]. При цьому мистецька критика жорстко висміювала майстринь-аматорок, оберігаючи елітний фах від «вторгнення», викривала вторинність сюжетів та обмеженість виразних засобів. Якість більшості робіт це дозволяла, через відсутність освіти (знань анатомії) та практики (навичок перспективи).

Існували також і соціальні обмеження, які контролювали життя жінки в суспільстві. Помірне харчування, скромний одяг, висока моральність і покірність були для неї значно важливішими, ніж неординарність і творчість. У своєму есе Нохлін звертає увагу на ціннісні пріоритети у вихованні ХІХ століття: "...для дівчини набагато цінніше робити кілька справ пристойно, ніж демонструвати майстерність у чомусь одному" [3]. До того ж низка теоретиків категорично відмовлялась визнавати, що жінки взагалі можуть бути геніями. Їхні аргументи базувались на таких рисах: емоційність, чутливість і м'який характер.

Великі художниці в історії були, але всі вони якось були пов'язані з соціальним капіталом чоловіків. Або брати, або батьки, або чоловіки, або ментори допомагали жінкам розкрити свій

талант й донести до глядача. Є чітка кореляція між хвилями фемінізму та кількістю жінок-художниць у світі.

У середні віки опанувати теорію мистецтва можна було або переймаючи знання у спадок, або навчаючись у відомих художників. І той, і той сценарій для жінки був швидше винятком із правил, не кажучи вже про можливість відвідувати художні школи. Проте, незважаючи на перешкоди, була представлена світові низка відомих імен, які працювали у “чоловічій сфері”.

Навіть у ХІХ столітті таким відомих жінкам як німецька художниця Кете Кольвіц, які мріяли здобути професійну художню освіту, шлях в академії мистецтв був закритим. Тому зазвичай жінки навчалися у приватних школах живопису. Такі приватні установи не забезпечували належного рівня навчання. З цієї причини жінки-художниці носили презирливий ярлик *Malweibchen* («малювальниця») аж до ХХ століття. Пізніше, у 1920-х роках, жінкам стали доступні державні художні школи.

Так, розташована на той час у Веймарі згадана нами школа Баугауз також відчинила свої двері для абітурієнок-жінок, які могли вступати у більшість німецьких художніх академій. Кете Кольвіц стала першою жінкою, яка вступила до Пруської Академії мистецтв.

Таким чином, на межі ХІХ – ХХ століть, коли мистецтво змінило свій статус, вийшовши з-під покровительства церкви та держави, перестало наслідувати традицію реалістичного відтворення видимого і зосередилося на філософських пошуках абсолютної краси чи сенсу життя, наступила доба страждальців. Період модернізму – це історія мистецтва чоловіків-бунтарів, які порушували канони, зазвичай наражаючись не на бурхливі овації, а на насмішки, неприйняття та тимчасову бідність. Для тогочасної жінки професійно займатися мистецтвом уже вважалося зухвалим викликом громадській думці – порушувати ж академічні канони та прокладати власний творчий шлях було другим революційним кредом.

Тож, можна сказати, що жінка у ХІХ-ХХ столітті починає ламати стереотипи, стає більш освіченою, впевненішою у собі попри насмішки та невизнання її як жінки освіченої, виходить за рамки жорстких канонів, які унеможлилювали і не дозволяли здобувати освіту у галузі мистецтва. Вона не боїться вводити щось нове і не звичайне у мистецтво, пропагує власний творчий шлях, завдяки чому з’являються вищі навчальні заклади.

Список використаних джерел

1. Чому не було відомих художниць? [Електронний ресурс] // wisecow – Режим доступу до ресурсу: <https://wisecow.com.ua/mistecztvo/zhinochi-imena-v-mistecztvi/chomu-ne-bulo-vidomix-xudozhnicz.html>.
2. Ельце С. Жінки в мистецтві: 100 імен, які треба знати [Електронний ресурс] / С. Ельце, Е. Володіна. – 807. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/жінки-в-мистецтві-100-імен-які-треба-знати/a-54042868>.
3. Образотворче мистецтво у дзеркалі гендерних відносин [Електронний ресурс] // Matrix. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://matrix-info.com/obrazotvorche-mystetstvo-u-dzerkali-gendernyh-vidnosyn/>.
4. Злобіна Т. Битва за смисли: як жіноче мистецтво змінює світ [Електронний ресурс] / Тамара Злобіна // Korudor – Режим доступу до ресурсу: <http://www.korydor.in.ua/ua/equality/bytva-za-smysli-yak-zhinoche-mystetstvo-zmiiuyue-svit.html>.
5. Перевод на русский: А. Матвеева Гендерная теория и искусство. Антология: 1970-2000/Под ред. Л. М. Бредихиной, К. Дитуэлл. — М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005
6. Джудит Батлер Гендерная теория и искусство. Антология: 1970 2000 (сборник). 5824305951 изд. Российская политическая энциклопедия, 2005.
7. Луцишина Д. В. Жіночі арт-практики у контексті світової культури ХХ століття. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2020. № 4. С. 70-74.

Степаненко А. Ю.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

АКТУАЛЬНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ ДЖОНА ЛОККА У СУЧАСНІЙ ВИХОВНІЙ ТРАДИЦІЇ

Значною заслугою Джона Локка як філософа була розробка ідеї походження людського знання. Категоричне відмовлення від традиційного погляду на вродженість людських ідей і